

HE 34/2019 vp

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto Eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatustilain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta.

Lastensuojelun Keskusliitto kiittää Eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä liittyen lapsen kokoaikaisen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamiseen.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Esitysluonnoksessa subjektiivinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen palautetaan yhdenvertaisesti kaikille lapsille. Tämä edellyttää muutoksia varhaiskasvatustilain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain yksityisen hoidon tukea koskevaan sääntelyyn.

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa esitystä. Varhaiskasvatus on jokaiselle lapselle kuuluva universaali oikeus eikä lapsen varhaiskasvatusoikeuden laajuuteen voi vaikuttaa perheen sosioekonominen asema tai asuinpaikkakunta.

Esitysluonnoksessa lapsi- ja perhevaikutukset on arvioitu kattavasti

Esitysluonnoksen lapsi- ja perhevaikutusten arvioinnissa tuodaan kattavasti esille esityksen myönteisiä, lasten keskinäistä yhdenvertaisuutta lisääviä vaikutuksia. Tätä valintaa voidaan pitää perusteltuna, sillä varhaiskasvatusoikeuden rajaamiseen kohdistetun kritiikin kärki on ollut nimenomaan lasten eriarvoisuuden lisääntyminen¹. Nyt nämä aiemmat päätökset perutaan ja eriarvoisuutta lisäävistä toiminista päästään yhdenvertaisuutta edistäviin toimintatapoihin.

Lapsen oikeuksien sopimuksen neljä pääperiaatetta ovat syrjimättömyys (artikla 2), lapsen edun ensisijaisuus (artikla 3), oikeus elämään ja kehittymiseen (artikla 6) sekä lapsen näkemysten

¹ Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen on heikentänyt mahdollisuutta ottaa huomioon joustavasti lapsen yksilölliset tuen tarpeet ja perheen tilanteen. Kunnat ovat myös tehneet varhaiskasvatusoikeuden rajaamisen suhteen hyvin erilaisia ratkaisuja, joiden seurauksena lapset ovat nyt eriarvoisessa asemassa paitsi vanhemman tilanteen myös asuinkunnan perusteella. Tutkimusten perusteella myös tiedetään, että rajattu varhaiskasvatusoikeus on tuonut päiväkotiryhmiin lasten vaihtuvuutta sekä kasvattanut lapsiryhmien kokoja. Muutokset eivät ole vaikuttaneet ainoastaan niihin lapsiin, joiden oikeutta varhaiskasvatukseen on rajattu, vaan kaikkiin ryhmän lapsiin. Tutkimustulokset antavat huolestuttavia viitteitä siitä, että lainsäädännön muutokset ja kuntien erilaiset ratkaisut ovat lisänneet eriarvoistumista sekä varhaiskasvatuksen laadun vaihtelua kuntien ja varhaiskasvatustilain välillä. Rajaaminen on myös lisännyt byrokratiaa ja joissain tilanteissa vaikeuttanut työn vastaanottamista sekä työn ja perheen yhteensovittamista.

kunnioittaminen (artikla 12). Nämä neljä periaatetta sekä haavoittavimmassa asemassa olevien lasten näkökulma on otettu huomioon lapsi- ja perhevaikutusten arvioinnissa, joka on esitysluonnoksen sisältöön suhteutettuna riittävä ja kattava. Vaikutusten arvioinnissa on myös kattavasti kuvattu laadukkaasti varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen taitojen ja kehittymisen kannalta sekä sen merkitystä syrjäytymistä ehkäisevänä sekä osallisuutta ja yhdenvertaisuutta lisäävänä palveluna. Esille on tuotu myös varhaiskasvatuksen myönteinen vaikutus haavoittavimmassa asemassa oleviin lapsiin, kuten maahanmuuttajalasten kotoutumiseen sekä heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevien lasten tulevaisuuteen.

Kokoaikaisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen lisää lasten yhdenvertaisuutta

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa lämpimästi esitystä palauttaa lapsen subjektiivinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Olemme toistuvasti vaatineet edellisen hallituksen toteuttaman päätöksen perumista yhdessä muiden lapsi- ja perhejärjestöjen kanssa ja kannelleet päätöksestä myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealle 14.11.2016 (Nro 139/2016). Kantelu perustuu Uudistettuun Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan (SopS 78-80/2002) ja se koskee peruskirjan 16, 17 ja 27 (1c) artiklan mukaisia oikeuksia sekä E artiklan mukaista syrjinnän kieltoa. Päätös on julkinen viimeistään helmikuun alussa 2020.

Lastensuojelun Keskusliitto pitää perusteltuna, että lakiin lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta tehdään yksityisen hoidon tuen osalta vastaavasti tarvittavat muutokset. Tämä takaa kokoaikaisen varhaiskasvatusoikeuden yhdenvertaisesti kaikille lapsille.

Kunnan velvollisuutta järjestää varhaiskasvatusta asumisen ja oleskelun perusteella tulisi täsmentää

Uudessa varhaiskasvatuslaissa täsmennettiin kunnan velvollisuutta järjestää varhaiskasvatusta myös muulle kunnassa oleskelevalle lapselle (6.3 §). Kyseisen lainkohdan viittaus erityisiin syihin on kuitenkin väljä jättäen tulkinnanvaraa alle kouluikäisten turvapaikanhakijalasten oikeuteen saada varhaiskasvatusta. Tällä hetkellä toiminta on toimintatavoiltaan ja laadultaan vaihtelevaa. Lapsen oikeuksien sekä varhaiskasvatuslain sisäisen johdonmukaisuuden toteuttamiseksi turvapaikanhakijalasten oikeus varhaiskasvatukseen on kirjattava selkeästi lakiin. Lastensuojelun Keskusliitto ehdottaa, että hallitus täsmentäisi lakia tältä osin nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä, jonka päätavoitteena on turvata varhaiskasvatusoikeus yhdenvertaisesti kaikille lapsille.

Lapsen oikeus laadukkaaseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen turvattava

Toiminnan laatu on olennainen osa lapsen varhaiskasvatusoikeuden toteutumista. On ilahduttavaa, että hallitus on ripeästi tarttunut mm. varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitusta koskeviin kysymyksiin ja mitoitus palautetaan edellisen hallituksen toteuttamaa heikennystä edeltäneelle tasolle. Tässä yhteydessä Lastensuojelun Keskusliitto haluaa kuitenkin nostaa esille huolensa siitä, miten lapsen oikeus esiopetuksen lisäksi järjestettävään varhaiskasvatukseen toteutuu. Kysymys on entistä ajankohtaisempi nyt kun keskustellaan mahdollisesta kaksivuotisesta esiopetuksesta.

Tällä hetkellä esiopetusvuoden järjestelyt esimerkiksi ryhmäkokojen ja palvelun yhtenäisyyden osalta vaihtelevat. Joissain kunnissa esiopetuksen lisäksi järjestettävää varhaiskasvatusta on toteutettu kerhotoimintana, mitä ei voi pitää lain hengen mukaisena ja lapsen etua toteuttavana ratkaisuna. Käytännössä tämä tarkoittaa suuria lapsiryhmiä ja usein myös henkilöstön vaihtumista kesken päivän. Lähtökohtana tulee olla se, että esiopetus ja sen lisäksi järjestettävä varhaiskasvatus järjestetään samassa paikassa. Ihmisten ja ihmissuhteiden pysyvyys, ennakoitavuus ja jatkuvuus ovat toiminnan laadun kannalta keskeisiä tekijöitä. Eheän päivän merkitys korostuu, mitä pienempi lapsi on kyseessä. Lastensuojelun Keskusliitto pitää keskeisenä, että lainsäädännöllä luodaan selkeät reunaehdot esiopetuksen ja sen lisäksi järjestettävän varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Päätösten tulee perustua tutkittuun tietoon ja niiden vaikutukset lapsiin ja perheiden tilanteisiin tulee arvioida.

LÄHTEET

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto 22.8.2019 *Subjektiiivinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen palautettava*
<https://www.lskl.fi/kannanotot-ja-lausunnot/subjektiiivinen-oikeus-kokoaikaiseen-varhaiskasvatukseen-palautettava/>

Puroila, A.-M. & Kinnunen, S. 2017. Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 78/2017.
Suomen OMEP toimikunnan kannanotto 17.5.2019. https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/OMEP_14.5_.pdf

Suomen OMEP-toimikunnan kannanotto 17.5.2019 *Esiopetuksen laajentaminen vaatisi huolellista ennakkoarviointia*
<https://www.lskl.fi/lehdistotiedotteet/esiopetuksen-laajentaminen-vaatisi-huolellista-ennakkoarviointia/>